

„Nyomatott Joerges Ágostonnál Selmecezen” II.

A Joerges cég 1905 nyarán versenytársat kapott Polonyi Mátyás Szentháromság tér 6. alatti „Haladás” nyomdájával. Ezzel egyidejűleg a *Selmezbányai Hírlap* is kapott konkurenciát a Haladás nyomdában készült *Selmezbányai Ellenőr* hetilapban. Ez a kettősség nem tartott sokáig, a vetekedésből a Joerges nyomda került ki győztesen és a *Selmezbányai Ellenőr* is kevés számot élt meg.

Ennek ellenére a *Selmezbányai Ellenőr*ek a városvezetéssel szembeni kritikai éle hasznos adalékként szolgál a selmeci sajtó történetéhez. E lapból megtudhatjuk¹ azt is, hogy a Joerges nyomda – Polonyiék szerint – kizárólagosan és drágán dolgozott a városnak. A kritikai cikk alapján – amivel persze a Haladás nyomda a nyilvánosság útján a versenytársat drágasággal vádolva a saját pozícióját akarta javítani – megállapítható, hogy a Joerges nyomda a várossal állt szerződésben a városi ügykezelési nyomtatványok és irodaszerrek, valamint a városi nyomdai munkák biztosítása céljából.

Az 1905. január 15-én lejárt többéves szerződés tartalmazott 520 korona éves átalánydíjat azzal, hogy a nagyobb és váratlan mennyiséget külön kellett biztosítani a nyomdának, amiért persze a város is külön fizetett. A városi nyomdai éves kiadások ekkoriban 13 ezer koronát (mai értéken: 23,4 millió forintot)² tettek ki.

Mivel Selmecezen a Joerges cégnek konkurens új nyomda 1905. június 1-jétől működött, Polonyi Mátyás a *Selmezbányai Ellenőr*ben megjelent cikkekben a városi nyomdai termékekre árlejtést (korabeli közbeszerzést) kért kiírni, amire nem került sor hónapokig. Nem kizárt, hogy a városvezetés arra várt, hogy a Haladás nyomda és a kritikai lap csődbe jusson, ami meg is történt 1905 őszére. Ezért talán nem volt teljesen alaptalan az a már-már korrupciós felvetés Polonyi részéről, hogy „a városonál előforduló munkák minden verseny nélkül adatnak ki munkába egyeseknek, és pedig azért, mert az illető vállalkozó puszpajtás velük és némelyiküknek váltókat girál.”³

¹ Selmezbányai Ellenőr, 1. (1905) 3. sz. 2-3. (szept. 21.)

² <https://artortenet.hu/magyar-penzertekindex-arak-es-devizak-alapjan-1754-tol/>

³ Váltóforgatás, vagyis váltót, mint értékpapírt hátlapon történő aláírással másra ruház.

⁴ Sztinyai Zoltán: Aranykarika. Budapest, 1931. 227., 235., 237. A regényben az apa, Sztinyai József volt selmeci polgármester Kálmán, míg Vörös Ferenc volt városi aljegyző (és a Selmezbányai Híradó szerkesztője) Szepessy Feri bácsiként vagy levéltáros úrként szerepel. A kisregény egészében véve is érdekes leírása a 20. század eleji selmeci viszonyoknak.

⁵ Ocsovszky Vilmost követte a polgármesteri székben. Magyarország tisztí cím- és névtára, 14. (1895) 178. és 15. (1896) 186. Gyászjelentése itt érhető el: <https://dspace.oszk.hu/handle/20.500.12346/610126#>

⁶ Sztinyai József: Történelme az alsó-magyarországi kémlőintézet egyesületének és az ércz- és fémpróbavételnek ugyanazon bányakerületben. Selmezbánya, 1893.

⁷ Selmezbányai Híradó, 15. (1905) 51. sz. 2. (dec. 17.)

⁸ Selmezbányai Ellenőr, 1. (1905) 2. sz. 3. (szept. 14.)

⁹ Selmezbányai Híradó, 15. (1905) 38. sz. 1. (szept. 17.)

¹⁰ Selmezbányai Hírlap, 20. (1910) 33. sz. 4. (aug. 14.)

¹¹ Selmezbányai Híradó, 17. (1907) 34. sz. 1. (aug. 25.)

¹² Selmezbányai Hírlap, 20. (1910) 33. sz. 6. (aug. 14.)

¹³ Selmezbányai Hírlap, 20. (1910) 33. sz. 5. (aug. 14.)

Nem derül ki, hogy Polonyi kit gyanúsított váltóügylettel, azt ugyanakkor Sztinyai Zoltán regényéből⁴ tudhatjuk, hogy édesapja, Sztinyai József 1896 és 1906 között selmeci polgármester,⁵ előtte köz- és váltóügyvéd, selmeci főjegyző küzdött kölcsön- és váltóügylettel érintett anyagi nehézséggel.

Sztinyai József 1893-ban a selmeci kohászat történetéről írt könyvet, mely Joerges-kiadásban jelent meg.⁶ Emellett az 1905-ben Joerges nyomdai termékeként megjelent *Selmezbányai Híradó* – egyebekben a város hivatalos lapja, értesítője – szerkesztője Kuti István városi tisztviselő, rendőralkapitány volt. Ezen túlmenően 1905-ben Joerges (II.) Ágost is tagja volt a városi közgyűlésnek.⁷ Mindezek alapján a konkurens nyomdász által valószínűsített összefonódások nem voltak minden alapot nélkülözők. Az mindenestre igaz lehetett, hogy „ezt a gyönyörű hivatalnoki kart, ezt a családi idillt” ideig-óráig sikerült „megzavarni”,⁸ hiszen az 1905. szeptember 15-ei városi közgyűlésen is szóba került az ügy (természetesen a városvezetés megbotránkozott a meggyanúsításukon).⁹

**Fényképezési gépek
és kellékek □ □ □**

**első és mindig friss minőségben
(hitelképes egyéneknek részlet-
fizetésre is.)**

**Kaphatók: Joerges Ágost özv. és fiánál
Terasseon.**

1. kép. A *Selmezbányai Híradó*ban megjelent reklám (1906. március 25.)

A Joerges cégnek az 50 éves selmeci jubileumakor, 1907-ben volt konkurencijára Grohmann Gyula könyvkereskedő személyében, akivel egyfajta együttműködés jegyében időnként a vasárnapi és ünnepi nyitvatartásukat összehangolták.¹⁰ Grohmann Gyula mellett Ernst Zsigmond helyi kereskedő is adott ki selmeci levelező- és képeslapokat. Az 50 éves jubileum során Joerges (II.) Ágost a munkatársaitól Langenthal Lenke festőművészről által rajzolt művészi kivitelű emléklapot kapott és a város képviselőjében Kuti István lapszerkesztő-rendőrkapitány köszöntötte a cég fejét, továbbá a jelenvoltokról fénykép is készült.¹¹

Joerges (II.) Ágost rendszeresen hirdette nyomdáját és termékeit a selmeci hivatalos lapban, de időnként álláshirdetést is közzétett: „Tanulót felveszek könyves boltomba. 3 vagy több középiskolai osztályba járt, helyben, szüleiéknél lakó fiatal emberek jelentkezhetnek.”¹² Reklámjaival különösen a karácsony előtti időszakban volt aktív, ezzel édesapja példáját követte, 1909-ben karácsonyfakellékeket is árult, de papírtermékek mellett szélesítette a kereskedői (és hitelképeseknek részletfizetést adó) arculatát, mert fényképezőgépeket is értékesített a Fő utcai Teraszon volt üzletében. 1910-ben eladásra meghirdetett egy trafikot is: „Eladó kis trafik! Vételár készpénzben kb. 2200 korona (mai értéken 3,9 millió forint) letlár szerint. Ebből kb. 1200 korona különféle áru és kb. 1000 korona trafik-, bélyeg- és váltóraktár.”¹³

2. kép. Joerges-reklám a Selmecbányai kalauz című, turisztikai jellegű kiadványban (1898)

Joerges (II.) Ágost 1908-ban egy olvasói levél keretében kifejezte üzleti szempontjait a következők szerint: „A könyvkereskedőnek élnie kell és sok költsége van, amit mindenki, de főleg szaktárs kell, hogy belásson s tekintetbe vegyen, mert neki is igen kellemetlen volna, ha minden % nélkül kellene szállítania. Ne adjunk ki könyvet, melynél a rendes %-ot nem adhatjuk s ne vegyünk bizományba olyant. Ezt vegyük zsinórmértékül magunkkal szemben s magyarázzuk meg a könyvkereskedői bizományba adó magánkiadónak is. Már a 25% is a minimális engedmény, mely mellett éppen csak hogy létezni lehet. Megfelelő, jó csomagolást a kiadó ingyen tartozik szolgáltatni.”¹⁴

A következő évben, 1909 decemberében Langenthal Ferenc, a nyomda üzletvezetője nyugalomba vonult, aki „ritka bűsséggel és szorgalommal huszonnyolc évet töltött a Joerges cégnél s neki köszönhető a nyomda mostani fejlettsége és oly mintaszerű berendezése, mely a vidéki nyomdák között pártját ritkítja.”¹⁵ A volt művezető – aki 1882-ben Joerges (II.)

Ágosttal kezdte a munkát – 1911 októberében Pozsonyban hunyt el.¹⁶ A nyomda fejlettségére utal az 1898-ban megjelent, korabeli turisztikai füzetnek tekinthető, Joerges-cég által kiadott *Selmecbányai Kalauz*¹⁷ utolsó lapjain lévő saját hirdetése is, mely szerint a cég telefonnal és motorhajtású könyvnyomdával is rendelkezett.

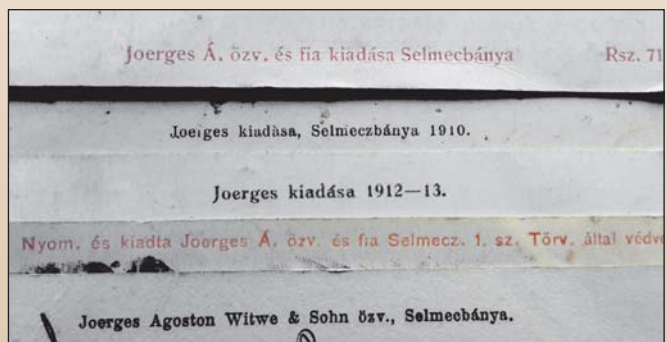
Joerges (II.) Ágost Selmecbánya egyik legmódosabb polgára volt, 1906-ban benne volt a 25 legtöbb adót fizetett polgárok (virilisták) körében. Ekkor a 13. helyen állt 716 koronával (mai értékén: 1,2 millió forinttal), a szerző oldalági rokona, Heincz Hugó ügyvéd és selmeci országgyűlési képviselő előtt, illetve Faller Károly kohómérnök, főiskolai tanár mögött.¹⁸

Két év múlva, 1908-ban már a 2. helyre ugrott 1509 koronával (mai értékén: 2,6 millió forinttal),¹⁹ ezzel Wankovits Lajos kereskedő mögé és dr. Tóth Imre orvos elé került.²⁰ Joerges (II.) Ágost adományokat is tett közérdekű célokra, így pl. 1912-ben 40 koronával támogatta a főiskola Mensa Academiáját,²¹ de édesanyja példáját követve rendszeresen adott könyveket a helyi gimnáziumoknak a példás tanulók jutalmazására.²² Emellett 1899-ben ingyen adta – egykori tanítványként – Breznyik János volt líceumi igazgató-tanár selmeci feketemárvány síremlékére²³ az adományt kérő 600 darab felhívási papírlapot és borítékokat.²⁴ Ebben az időben a Joerges-cégnek számos formájú impresszuma volt és német nyelven is feltüntették magukat, de e körben nem a Schemnitz nevet, hanem Selmecbányát használták.

Joerges (II.) Ágost az első világháború kitörését megelőzően a helyi társadalmi és gazdasági életben is jelentősen vett részt. Evangélikus vallású volt és ennek is szerepe lehetett abban, hogy a Dunáninneni Evangélikus Egyházkerület jegyzőkönyveit 20 éven át, 1896-tól 1916-ig a Joerges nyomda adta ki.²⁵ Ugyancsak ő adta ki a helyi középiskolák évkönyveit, értesítőit, de még a népiskolai bizonyítványlapokat, illetve gyászértesítéseket is. Joerges (II.) Ágost 1913-ban a selmeci kereskedők társulatának elnöke volt²⁶ és ugyanabban az évben a beszercebányai Felvidék páholyhoz kapcsolódott²⁷ selmeci Bányamécs nevű szabadkőműves kör tagja is lett.²⁸ E kör tagjai főleg a helyi középiskolai – nagyrészt líceumi – tanárok közül kerültek ki és a helyi nyilvánosság előtt a Szabadgondolkodók Selmecbányai Köre keretében közérdekű előadások tartásával jelentek meg.²⁹

A világháború kitörése a Joerges nyomda fejlődését megakasztotta, a háború előtt a cég 25 embert foglalkoztatott, majd 1915-re a „Paxner Rezső művezető, Kozányi István gépmester, Melcz Ferenc, Wagner Nándor, Kondorossy János, Petrikovics János szedők, Prokay Béla tanuló, segéd-személyzet: Nics Paulin, Licskó Julis, Trczka Józsa és Boldis János” alkotta csapatnak is alig-alig akadt munkája.³⁰

Joerges (II.) Ágost a nyomdaipari és kereskedői tevékenysége mellett részt vett helyi könnyűipari vállalkozásokban is,

3. kép. Képeslapokon a Joerges cég megnevezései

¹⁴ Corvina, 31. (1908) 14. sz. 78–79. (máj. 20.)

¹⁵ Selmecbányai Hírlap, 19. (1909) 49. sz. 6. (dec. 6.)

¹⁶ Nyomda, 10. (1911) 22. sz. 8. (nov. 15.)

¹⁷ Tirts Rezső – Szentgyörgyi Ede – Abai Ottó: Selmecbányai kalauz. Selmecbánya, 1898. 78.

¹⁸ Selmecbányai Híradó, 15. (1905) 40. sz. 4. (okt. 1.)

¹⁹ <https://artortenet.hu/magyar-penzertekindex-arak-es-devizak-alapjan-1754-tol/>

²⁰ Selmecbányai Híradó, 17. (1907) 38. sz. 5. (szept. 22.)

²¹ A Bánya, 5. (1912) 6. sz. 4. (febr. 11.)

²² A Selmecbányai Kir. kath. nagygyimnasium értesítője az 1898/99-iki tanévről. Selmecbánya, 1898. 32.

²³ https://www.virtualna-banska-stiavnica.sk/virtualna-stiavnica/evanjelicky-cintorin-nad-klopacou/plan&hrob=52#info_virtualny_cintorin

²⁴ Magyar Ujság, 8. (1899) 134. sz. 7. (máj. 16.)

²⁵ Dunáninneni Ág. Hitv. Ev. Egyházkerület jegyzőkönyve, Selmecbánya 1896. és 1916.

²⁶ Selmecbányai Hírlap, 23. (1913) 36. sz. 4. (szept. 7.)

²⁷ Palatinus József – Barcsay Adorján: A szabadkőművesség bűnei I–II. Budapest, 1921. 149. A mű szabadkőműves-ellenes beállítottságú, de adatbősége miatt nélkülözhetetlen a forrásértékűsége.

²⁸ Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltár, P1083-I-0038-CXXVII-1915-232-1

²⁹ Selmecbányai Hírlap, 23. (1913) 41. sz. 4. (okt. 12.)

³⁰ Selmecbányai Hírlap, 25. (1915) 52. sz. 7. (dec. 26.)

4. kép. A vöröskeresztes Joerges (II.) Ágostné Dahms Olga (1915)

így 1915-ben az 1912-ben alapított Templomberendezési műintézet részvénytársaság³¹ vagy az 1907-ben alapított Első selmecebányai ing- és fehérműgyár részvénytársaság³² igazgatói tagja volt. Ezen túlmenően 1915-ben az 1847-ben alapított Selmeci Takarékpénztár részvénytársaság igazgatóhelyettese volt.³³ Ekkoriban Joerges (II.) Ágost a besztercebányai kereskedelmi és iparkamara kereskedelmi osztályán kinttag is volt.³⁴ Felesége, a „jószerűségéről ismert úriasszony”³⁵ 1915 őszén vöröskeresztes hölgyként a hegybányai katonai üdülőben – amit Händel Valéria, a selmeci evangélikus esperes Händel Vilmos lánya, a szerző oldalági rokona³⁶ vezetett – a hadisérültek ápolásában segédkezett.

4. A csehszlovák időszak (1919–1949)

Az 1919-es év, az impériumváltás nem indult jól Joerges (II.) Ágostnak, ugyanis a nemrég elhunyt „legidősebb nagyménnyű fia”, Joerges (III.) Ágost után felesége is meghalt 1919 májusában Selmecebányán.³⁷ Nyomdai vállalkozását nehezítette, hogy a főiskola áttelepült Sopronba és az evangélikus líceum is megszűnt,³⁸ így az eddig biztos és jelentős mennyiséget megrendelt közintézmények estek ki az ügyfélköréből. Ugyanakkor a cseh katonaság 1919 év eleje óta megszállta a várost és ekkoriban – a helyzet kuszaságát jól kifejezve – egy Joerges-reklám magyar szakkönyvet hirdetett magyarul, de csehszlovák koronában adta meg annak az árát.³⁹

1919. június 6-án a magyar vörös hadsereg bevonult Selmecebányára, ahonnan „a csehek ellenállás nélkül menekültek el”.⁴⁰ Ezzel a város pár napra újra magyar befolyás alá

³¹ Magyarország tisztí cím- és névtára, 34. (1915) 746.

³² Nagy Magyar Compass. Budapest, 1913. 723.

³³ Magyar Pénzügyi Compass 1915. II. kötet (szerk. Kormos Alfréd). Budapest, 1916. 816.

³⁴ Nagy Magyar Compass. Budapest, 1913. 50.

³⁵ Corvina, 42. (1919) 2. (dec. 10.)

³⁶ Fricz-Molnár Péter: Király Irén családtörténeti visszaemlékezése. Turul, 92. (2019) 4. sz. 175., 185.

³⁷ Corvina, 42. (1919) 2. (dec. 10.)

³⁸ Selmecebányaiak emlékkönyve. Budapest, 1937. 57., 68.

³⁹ Corvina, 42. (1919) 8-9. sz. 34. (márc. 30.)

⁴⁰ Selmecebányai Vörösujság, 1. (1919) 1. sz. 1. (jún. 8.)

Most jelent meg! **Most jelent meg!**

RIEDLER-LÁNG: A GÉPRAJZ

240 kis 4° oldal, félvásonkötésben. Minden cégnek 1 péld. csehszl. 21° kor. (huszonegy)-ért szállítunk direkt postán azzal a kötelezettségünkkel, hogy az új kiadás megjelenése előtt a Corvinában közteendő hirdetésünk alapján készpénzen visszaváltjuk.

Ára 30° csehszl. korona.

Netto 25% és 13/12 készpénz.

Kartársi üdvözlettel

**JOERGES ÁGOST ÖZVEGVE
ÉS FIA, SELMECEBÁNYA.**

185

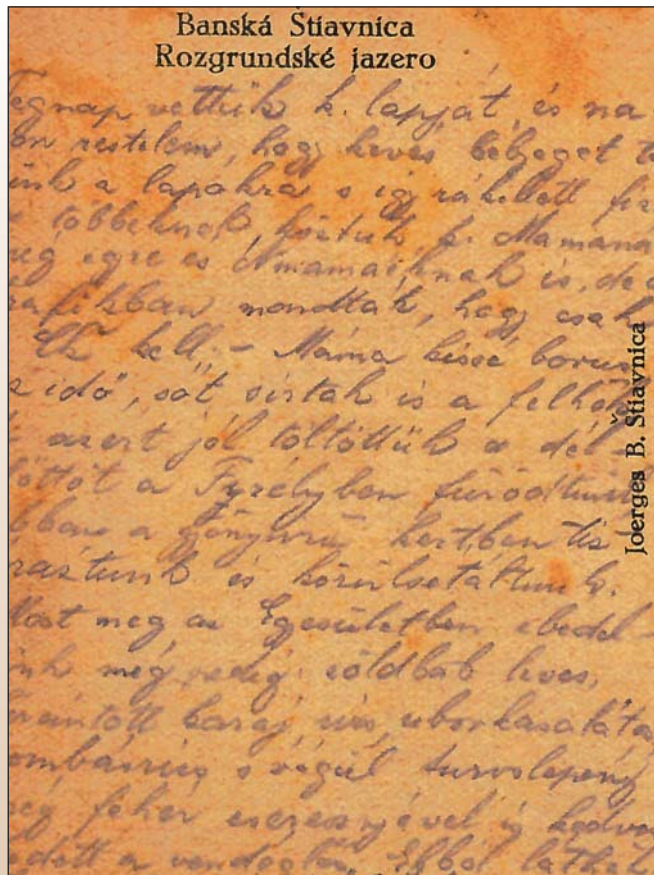
Vevő minden gépészernök, jobb lakatos, gépgyárak, öntödéek, szakiskolák s azok növendékei, vasúti és magán gépjárató műhelyek.
Ezen híres, alapvető munkát minden technikus örömmel fogja megvenni. Nagyobb városok vezető cégei parthie vételnél mit sem kockáztatnak.

5. kép. Joerges-reklám részlete 1919. március 30-án, magyarul és csehszlovák koronával

került. Ekkor Joerges (II.) Ágost kereskedői alkalmazkodókészségéről tett tanúbizonyságot azzal, hogy elsősorban a helyi magyarokat megszólító, a *Selmecebányai Vörösujság*-ban megjelent reklámban az „új magyar irodalomról” tett említést, ami utalhatott nemcsak a magyar nyelvű, hanem a tanácsköztársaság által preferált „vörös” irodalomra is.

A rövid vörös és magyar uralom után a csehek végérvényesen berendezkedtek Selmecebányán. Ennek ellenére a Joerges cég, a nyomda és a könyvkereskedés tovább működött, de 1920-tól a képes- vagy levelezőlapokon Selmecebányából Banská Štiavnica lett.

1923-ban a *Prágai Magyar Hírlap* tudósított Masaryk csehszlovák államfő augusztusi selmeci látogatásáról, a címben „Jörgesz úr és a hermelin” felütéssel: „*Jörgesz selmecebá-*

6. kép. Szlovák nyelvű Joerges képeslaprészlet, magyar nyelvű kézirattal: „A Fizevényben fűrdtünk, abban a gyönyörű kertben” (1925)

nyai nyomdatulajdonos és könyvkereskedő ... megjelent a képviselőtestületi ülésen s ott indítványt tett, hogy a város üléstermék falairól a volt selmeci főispánok művészi portréit távolítsák el, mert az érkező köztársasági elnök meg fog botránkozni a magyar díszruhás és hermelines főispáni portrék fölött. Jörgesz úr selmeci őslakó, akiről köztudomású, hogy egész életében szörnyen szeretett a hermelinhez dörgölni s a régi főispánok leghűségesebb csatlósa volt. A selmeci képviselőtestület méltó választ adott Jörgesz úrnak. Visszautasította Jörgesz úrnak azt a föltevését, hogy a köztársasági elnököt bánthatná a város polgárságának kegyelele s a hajdani vezetők megbecsülése s az indítványt egyhangúan elvetette. Érdekes, hogy Jörgesz indítványa ellen a képviselőtestület szlovák tagjai keltek ki legelősebben.⁴¹

Ehhez nagyon hasonló esetet négy évvel később a már említett selmeci magyar író – aki elhagyta szülővárosát, de oda mindig visszavágyott – Szitnyai Zoltán is felidézett: „Nem mondom, de nézze, kérem – és a Joerges könyvkereskedésre mutat – ez az ember például a magyar kultúrából gazdagodott meg. Főiskolák, középiskolák, közhivatalok táplálták a zsebét. Nem bántották, magyarnak hitték, tudták, s magasra ültették a polgári megbecsülés fáján ... Hát ez az ember, a prevrad⁴² után, ugye, azt hinné, sírva borult le a nemzeti összeomlás fölött! ... Uram! Az első közgyűlésen, a hallgató csehek és szlovákok között, feláll ez a pénzhitű ember s a főispánnak, polgármesternek díszruhás képeire mutatva, így szól: »Ezeket a nyusztprémes urakat pedig el kell innét távolítani«. S ekkor Oberth nevű cipész, sztarosza,⁴³ vér szerinti tót, akinek nem fizetett csengő ércel a magyar kultúra, azt felelte: »Kérem, ezek az urak már nem élnek, ezek már nem árthatnak a csehszlovák államnak. De amíg éltek, sokat használtak ennek a városnak. Hálátlanok és kegyetlenség volna tőlünk, ha ezt az indítványt teljesítenék.« S a csehek és szlovákok neki adtak igazat.⁴⁴

Mindezekről – jóindulattal – azt mondhatjuk, hogy egy régi és nagy piacát veszített kereskedő az egzisztenciális túl-

7. kép. A Főiskolai Lapok 1914. évi 5. számának hátlapján lévő Joerges-impreszum

élés reményében megpróbált a maga valószínűleg kétségbeesett módján, így kissé túlzottan is a megváltozott körülményekhez igazodni. A 65 év körüli Joerges (II.) Ágost ezen, adott esetben írói és újságírói túlzásokat is tartalmazó „hermelines” cselekedete egyfajta tragikus, trianoni életesemény volt egy korábbi sikeres és megbecsült (kis)városi polgár életében.

Joerges (II.) Ágostot egyebekben a csehszlovák kormány is „magasra ültette a polgári megbecsülés fáján”, mert 1929-ben kinevezték a gazdasági tanácsadó testület levelező tagjává.⁴⁵ Múltjától nem szakadt el teljesen, mert 1927-ben adakozott Jezsovcis Károly volt líceumi igazgató-tanár selmeci síremlékére.⁴⁶

A csehszlovák időkben Joerges (II.) Ágost korábbi szabadkőműves tevékenysége folytatására nem merült fel adat, de ezt kizárni sem lehet. A két világháború közötti időszakban működött besztecebányai Felicitás páholy tagjai között 1938-ban korábbi halála

miatt nem szerepelt, de selmeci polgár egyáltalán nem is volt az akkori páholytagok között.⁴⁷

Joerges (II.) Ágost „volt selmečbányai könyvkereskedő és kiadó, a besztecebányai kereskedelmi és iparkamara volt tagja 75 éves korában elhunyt” 1936. február 14-én.⁴⁸ Gyászjelentése alapján is feltehető, hogy még életében átadta utódainak a nyomdai vállalkozást, valószínűleg legkisebb fiának, Elemérnek 1928-ban.⁴⁹

A nyomda és a családtagok további sorsáról nem sokat tudunk. A középső fiúról, Richárdról hallunk 1937-ből, ő ekkor a Selmečbányai AC (atlétikai klub) teniszszakosztályát vezette.⁵⁰ A selmeci digitális sírhelynyilvántartás szerint⁵¹ az ősi bányaváros temetőjében Joerges (II.) Ágost két lánytestvére, Henrietta (1864–1927) és Hildegard (1876–1890) nyugszik csak. 1949-ben vélhetően államosították⁵² az Elemír Joerges (Joerges Elemér) vezette nyomdát (vagy megszűnt), mindenesetre e körben további selmeci és besztecebányai levéltári kutatások lennének szükségesek, melyre a pandémia miatt most nem kerülhetett sor.

A Joerges-cég szépirodalmi műben is megjelenik. A már említett Szitnyai Zoltán a *Hodinai Hodinák* című regényében írja – amit a selmeci főiskolások megtapasztalhattak –, hogy „a Joerges és a Grohmann-féle könyvkereskedés bejárata előtt már messziről érezni lehetett a könyveknek azt a friss nyomdafesték- és papírszagát, mely pár hétre forgószélként felidézi a tanulási kedvet s avas, keserű ízűvé válik, amint múltnak a hónapok s a könyvek lapjai sárgulni kezdenek, sarkaik számárfülekbe töredeznek s a családások és szorongások verejtékszaga csap ki belőlük.”⁵³ Egy fa formájú – vagy ha úgy tetszik kulcsjellegű – Joerges-impreszummal zárom a tanulmányt, remélve, hogy az érdeklődő olvasóközönség előtt sikerült megnyitni a selmeci (részben) magyar és főiskolai múlt újabb érdekes szeptétét.

Fricz-Molnár Péter
főosztályvezető-helyettes, ITM

⁴¹ Prágai Magyar Hírlap, 2. (1923) 190. (343.) sz. 3. (aug. 23.)

⁴² Államfordulat, itt Selmečbánya Csehszlovákiához kerülését jelenti.

⁴³ Városi előjáró, polgármester.

⁴⁴ Nemzeti Ujság, 9. (1927) 184. sz. 26. (aug. 14.)

⁴⁵ <https://www.virtualna-banska-stiavnica.sk/virtualna-stiavnica/osobnosti-banskej-stiavnice/joerges>

⁴⁶ Evangélikusok Lapja, 13. (1927) 12. sz. 94–95. (márc. 20.), <https://www.virtualna-banska-stiavnica.sk/virtualna-stiavnica/cintoriny/hroby/jezsovcis>

⁴⁷ Palatinus József: A hazai és külföldi páholyokban illegálisan működő magyarországi szabadkőművesek névsora 1920-tól 1938-ig. Budapest, 1939. 44–45. Ez a könyv is szabadkőműves-ellenes beállítottságú, de adatbősége miatt ez sem nélkülözhető a kutatás során.

⁴⁸ Corvina, 59. (1936) 20. (febr. 23.)

⁴⁹ http://typographia.oszk.hu/html_clavis/hun/pressfull.php?azon=773

⁵⁰ Prágai Magyar Hírlap, 16. (1937) 58. (4204.) sz. 8. (márc. 11.)

⁵¹ <https://www.virtualna-banska-stiavnica.sk/virtualna-stiavnica/cintoriny/hroby/joerges>

⁵² http://typographia.oszk.hu/html_clavis/hun/pressfull.php?azon=773

⁵³ Szitnyai Zoltán: *Hodinai Hodinák*. Budapest, 1936. 6.